

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - UKRAINIENNE - TRIDENT

Число 3 (603) Рік вид. XIV. 9 січня 1938 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

На Свят Вечір, 6 січня 1938 р.

Ще одне Різдво на чужині. По всіх закутках земної кулі, в розсіянні перебуваючи, і під окупацією на рідній землі, — у цей вечір українці, навколо традиційної вечері зібравшись, як тільки перша зоря на вечірньому небі возсіяє, — садовляться за стіл і в урочистім замисленню славлять народження Визволителя люду християнського.

Та до тих молитов, що славлять Христа Бога народженого, долучають українці мимоволі й глибоку віру й надію у визволення-народження страдальниці — України.

І разом із словами колядки:

«Ой видить Бог, видить Творець,
Що мир погибає...»,

шепочуть уста наші про те, щоби так само й визволена од ворога, народжена до життя самостійного, Україна могла вільно повними грудьми і повним голосом вславити народження Христове.

Дотримання традицій наших віковічних, в неволі чи на чужині, що духовно злучують в одне усіх українців, творить ту силу, яку не розбити ніяким людським зусиллям. Але й пам'ятаймо, що «віра без діл мертва єсть», і що на нас чекають великі діла. І в цей вечір — Свят Вечір — пам'ятаймо про це.

Париж, неділя, 9 січня 1938 року

В цьому числі містимо наказ Головної Команди Війська УНР про утворення «Об'єднання Організацій Вояків Армії УНР на чужині», в яке увійшли Спілка Воєнних Інвалідів армії УНР та Т-во б. Вояків Армії УНР в Польщі, Т-во б. Вояків Армії УНР в Румунії, Союз Українських Старшин в Чехах, Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції та Т-во б. Українських Старшин в Бельгії.

Потреба такого об'єднання виникла давно. Воно має сторони і внутрішні і зовнішні. Внутрішнє — воно ще більше з'єднує в один моноліт ті організації на чужині, що вже своєю довголітньою працею в кожній країні набули ім'я та досвід. Зовнішнє — перед чужинецькими чинниками воно представляє організоване наше вояцтво, що матиме єдине керування, єдину думку, єдині засади праці й пропаганди.

Поява цього наказу, ми певні того, викличе почуття великого вдоволення серед нашого вояцтва, яке давно вже відчувало нагальність такого об'єднання, і разом з тим допоможе координації зусиль наших вояцьких організацій на чужині на міжнародному терені.

Перед новою організацією широкое поле діяльності для пропаганди наших визвольних змагань на сприятливому міжнародному комбатантському ґрунті.

Ми од щирого серця вітаємо появу цього Об'єднання і зичимо йому повного успіху в роботі, такій потрібній і такій відповідальній в сучасний момент. Щастя Боже!

Передплачуючи «Тризуб», ви допомагаєте йому в його праці над пропагандою української ідеї і українських визвольних змагань, яку в тяжких матеріяльних умовах проводить він від 1925-го року.

Н А К А З
ГОЛОВНОЇ КОМАНДИ ВІЙСКА
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

№ 1

13 грудня 1937 року

1.

Довший час на еміграції Організації вояків Армії Української Народної Республіки — Українська Спілка Воєнних Інвалідів Армії УНР в Польщі; Товариства Вояків Армії УНР в Польщі, Чехах, Франції і Румунії; Союз Українських Старшин в Бельгії, — гідно репрезентують традиції визвольної боротьби і плекають незломні змагання нашого вояцтва до відновлення цієї боротьби.

Через безпосередню підлеглість Міністрові Військових Справ УНР згадані організації яскраво маніфестують свій державницький характер і вірність прапорам, під якими провадилась минула визвольна боротьба.

2.

В цілях належної репрезентації і переведення систематичної праці на міжнародньому терені згадані вище організації вояків складають «Об'єднання Організацій вояків Армії Української Народної Республіки на чужині».

3.

На чолі «Об'єднання» має бути Управа в складі: Голова, Заступник Голови та Секретарь.

4.

П р и з н а ч а ю : Головою «Об'єднання» міністра військових справ, генерального штабу ген.-хорунжого В. С а л ь с ь к о г о ; Заступником—генерального штабу ген.-хор.О. У д о в и ч е н к а і секретарем—підполковника Г. П о р о х і в с ь к о г о .

Регулярні і план праці міністрові військових справ подати мені на затвердження.

Головний Отаман (—) А. Л і в и ц ь к и й
міністр військових справ (—) В. С а л ь с ь к и й
Генерального штабу генерал-хорунжий

За згідність :

За начальника генерального штабу
Ген. Штабу сотник (підпис)

Проф. А. ЯКОВЛІВ

(з нагоди 65-тиліття)

Подаючи нижче з «Українського Тиждня» статтю, присвячену проф. А. І. Яковлеву з нагоди 65 ліття його життя й 35 ліття наукової діяльності, складаємо іменем редакції «Тризуба» і всіх земляків, що гуртуються коло нашого тижневика, високоповажному й вельми заслуженому ювілятові, нашому давньому й близькому співробітникові, найщиріші побажання всього доброго, а найпаче — сил і здоров'я — на многії й многії літа !

11 грудня 1937, сповнилося 65 літ життя проф. Українського Університету в Празі А. І. Яковлева. Цей ювілей припав на один рік з другого визначною річницею в життю цього видатного діяча, а саме — 35 літ його наукової діяльності, що її проф. Яковлів розпочав ще в 1902 р. публікаціями своїх історичних розвідок.

А. І. Яковлів походить з Київщини, народився в м. Чиґирині. Учився в київській духовній семінарії, яку скінчив 1894 р. з дипломом 1 ст. Після кількилітньої педагогічної праці він вступив на правничий факультет Дорпатського Університета, де найбільше працював під кермою акад. М. Дяконова над історією західньо-руського й українського права. Під час своїх університетських студій А. Яковлів провадив і архивні розшуки в різних варшавських архивах і бібліотеках. На підставі знайдених там матеріалів він викінчив і свою дипломну працю про «Черкаський повіт в XV-XVI в. в.» По абсолютуванню університету в 1902 р. Яковлева залишили при університеті для підготовки до професури, але через родинні та матеріальні умови він не міг скористатися з цього й мусів повернутися на Україну. Тут в 1904 р. він склав державний іспит в університеті св. Володимира, також з дипломом 1 ст. Після цього розпочалася його службова праця, яку він провадив на різних судових посадах, в Казеній Палаті й адвокатурі. В той же час він продовжував і свої наукові дослідження з історії українського права, на основі чого був обраний членом Українського Наукового Т-ва в Києві. Його праці в цей час появлялися на сторінках київського місячника «Україна» 1907 р. Як юрисконсульт київської міської управи, А. Яковлів мав доступ до архиву київського магістрату, з якого вибирав матеріали спеціально до історії м. Києва, а свої праці друкував в «Извѣстіях» Київ. Гор. Думи. Ще до революції був він тако-ж членом Управи Київської «Просвіти».

З початком революції 1917 р. розпочалася ширша громадська діяльність ювілята. Він організував Т-во українських адвокатів і став фундатором українського правничого Т-ва в Києві. Від укр. адвокатури його вислали в квітні 1917 р. делегатом на Всеукраїн-

ський Конгрес, на якому його обрали членом Української Центральної Ради від м. Києва. В Центральній Раді згодом йому доручили відповідальну функцію директора канцелярії. В тому ж 1917 р. він провадив виклади державного бюджету в Українськ-ім Народно-м Університеті в Києві. В 1918 р. почалася дипломатична праця А. Яковлева — від березня до червня того року посол України у Відні; далі з червня 1918 р. був він директором Департаменту Міністерства Закордонних Справ до січня р. 1919, коли він був призначений головою надзвичайної дипломатичної місії до Голандії й Бельгії й виїхав закордон.

Членом Українського Університету в Празі проф. Яковлів став з 1923 р. В жовтні місяці т. р. на основі своїх наукових праць він був габілітований на доцента по катедрі цивільного процесу на факультеті права й суспільних наук, в слідуючому році став доцентом-суплентом, в 1926 р. був іменований надзвичайним, а в 1929 р. звичайним професором цивільного процесу.

В Університеті проф. Яковлів викладав, крім цивільного процесу, тако-ж морське, річне й державне право та історію судового строю й судівництва на Україні. В Університеті він виконував і кілька важких функцій, а саме — секретаря У-ту (в р. р. 1924-30), економічного референта (1926-30), а в 1930-31 акад. році був ректором університету.

Крім своєї університетської діяльності проф. Яковлів за цей час багато працював тако-ж в різних наукових українських установах і організаціях, не сторонячись в той же час і національно громадської праці. Як голова Академічного Комітету, він багато зробив для організації 2-го Укр. Наук. З'їзду в Празі, пізніше при організації Української Наук. Асоціації, в якій він є генер. заступником голови; заступником голови управи проф. Яковлів є тако-ж і в Історично-Філолог. Т-ві та Т-ві «Музей Визвольної Боротьби України».

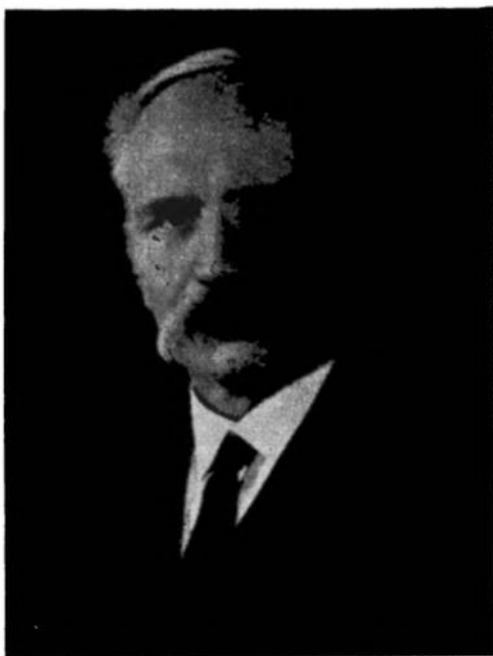
З численних наукових публікацій проф. Яковлева особливу важливість представляють розвідки з історії українського права — його студії над українсько-московськими договорами, копними судами то-що. Літературно-наукова продукція ювілята свідчить про його невтомність і повну відданість праці, й ми можемо тільки побажати ювілятові сил і здоров'я на многі літа для продовження його наукової діяльності.

Нереплатуючи «ТРИЗУБ», ви збільшуєте його видавничий фонд і полегшуєте його працю над пропагандою Української Ідеї українських визвольних змагань, яку в тяжких матеріальних умовах провадить він від 1925 року.

Рідшають ряди української еміграції... Люта смерть вириває з них борців за волю й кращу долю нашого народу. Ось знову тяжка, болюча втрата: передчасно і так несподівано для свого оточення відійшов до вічного відпочинку видатний громадсько-політичний діяч Кубанщини, старий, загартований український патріот Кузьма Безкровний. Покійний належав до тієї, так нечисленної «старої гвардії», що відкрито голосилася до української стихії в часи найчорнішої реакції царського режиму та за всяких обставин чинно працювала на національному полі. Під українським прапором непохитно перейшов небіжчик цілий свій життєвий шлях, під його жовто-блакитними барвами одійшов він і до вічного спочинку.

Українська національна свідомість прокинулася та розвинулася в палкій, благородній вдачі Безкровного вже в молодих літах і як 19-літній юнак він вирушає в подоріж до двох найбільших осередків українства — Києва та Харкова, щоб нав'язати безпосередній зв'язок з чільними проводирями національного руху та здобути від них директиви для праці на Кубані. Одержавши потрібні вказівки, а зокрема довідавшись, що українським відпоручником на Кубані є п. Єрастів, Безкровний повернувся додому й жваво взявся до української культурної й громадсько-політичної праці, використовуючи для своєї пропагандивної акції українську літературу, що потайки транспортувалася з Києва й Харкова до п. Єрастова. Пірнувши в атмосферу національно-громадської роботи, небіжчик вже не вийшов з неї до кінця свого життя, зберігши неослабний інтерес до всіх проявів української національної стихії. Лише не афішував тим, не вбирався в тогу політика й «народнього трибуна», а скромно й безпретензійно йшов шляхом змагань за українську Правду й українську Волю. Любив стихійним, глибоким чуттям свою рідну Кубань, був її вірним, відданим сином, але кубанську проблему не відокремлював, а навпаки міцно в'язав з проблемою загальнонаціональною, всеукраїнською. Тому в духовій постаті небіжчика патріот-кубанець підпорядковувався патріотіві-українцеві.

Кузьма Безкровний народився дня 13 жовтня 1877 р. в селищі Ахтирській на Кубані. Р. 1896 склав іспит за 6 класів реальної школи та учительський іспит і від р. 1897 на протязі 9 літ працював, як учитель народньої школи. Р. 1907 він переїхав до Харкова і вступив на Вищі Комерційні Курси. Закінчивши їх, Безкровний обняв посаду бухгалтера в Харківським Сільсько-господарським Т-ві, став тако-ж членом управи Банку взаємного кредиту. Р. 1911 небіжчик повертає на Кубань, де приймає посаду бухгалтера в Російсько-Азійському банку. В цю ж пору він бере діяльну участь в підготовчо-організаційній праці по відбудованню Чорноморсько-Кубанської залізниці, а після реалізації

Кузьма Безкровний

проекту цієї залізниці стає її головним бухгалтером. Усі перипетії, зв'язані з практичним здійсненням цього імпозантного плану — будови залізниці коштами кубанського громадянства, без сторонніх субвенцій — а головню переборення всіх перешкод з боку центрального російського уряду, який косим оком поглядав на будь який вияв громадської самодіяльності, — Безкровний дуже яскраво описав у своїх спогадах, під наголовком «Чорноморка», першу частину яких він приготував до друку. Ці спогади містять у собі історично-цінний та громадсько-повчальний матеріал і тому слід було б подбати, щоб їх було розшукано та десь видруковано.

Така важлива галузь народньо-господарчого життя, як кооперація, не могла лишитися по-за полем життєвої чинності Безкровного і ми бачимо його в р. р. 1912-1919 при праці по організації Кубанського Союзу Кредитових Кооперативів та Кубанського Кооперативного Банку, в якому він виконає функції члена управи, а пізніше голови надзірної ради.

Хвилі революції на Кубані захоплюють у свій вир особу небіжчика і ставлять його на відповідальне місце члена Уряду

незалежної Кубані. Приходить доба напруженої, відповідальної праці, а далі доба збройної боротьби з її страшними перспективами, нарешті перемога ворожих сил і залишення рідного краю — довгий шлях еміграції. Багато людей на тому шляху зневірилось, захиталось. Частина їх впрост відкинула старих богів і знайшла собі нових; інша частина — залишилася без богів взагалі, взявши курс на «реальні інтереси» поточного дня, перетворившись з наївних мрійників у конкретно-мислячих «європейців». І на тлі цієї мінливості та тенденцій пристосуватися до обставин, особливо рельсно закреслюються ті постаті, що за довгі роки перебування на еміграції не відійшли ані на крок від своїх давніх позицій, не заломились ідейно й психологічно, не випустили із стомлених рук своїх традиційних прапорів. До категорії саме цих стійких воєнків, непохитних національних лицарів належав і небіжчик. До кінця своїх днів він лишився вірним своєму життєвому ідеалові, своєму національному й політичному «кредо».

Від р. 1923 Безкровний перебував на терені Чехословаччини, де в шкільнім році 1923-24 був управителем однорічної кооперативної школи Селянської Спільки в м. Йозефові, а в році 1924-25 — управителем піврічних кооперативних курсів у Братиславі. В осени 1925 р. небіжчик приїздить до Подєбрад у зв'язку з обранням його на асистента при кафедрі рахівництва Економічно-Кооперативного факультету Української Господарської Академії. Від того часу й до самої смерті — що прийшла 6-го грудня ц. р. — небіжчик невтомно працює в найбільшому культурному осередку української еміграції, віддаючи свою духову енергію й фізичні сили улюбленій школі, яка стала так близькою його серцю. Року 1934 Безкровного обрано на лектора рахівництва. З заснуванням Українського Технічно-Господарського Інституту позаочного навчання, на небіжчика впала нелегка праця по керуванню рахівничих студій своїх числених учнів, розкиданих по далеких світах. Як слід цієї праці, лишається по небіжчикові два цінні підручники з обсягу торговельного та фабричного рахівництва.

Український Технічно-Господарський Інститут в особі померлого втратив отже сумлінного фахового працівника, професорська колегія Інституту — доброго, всіми улюбленого товариша, кубанська еміграція — одного з своїх найвидатніших членів, цілий український загаль — непохитного, загартованого патріота. Твердий і безкомпромісовий в своїх поглядах, небіжчик завше виявляв виразну лінію поведінки і на всі життєві події мав свій викристалізований погляд. Але, висловлюючи цей погляд, залишався завше спокійним і розважним (серед еміграційного загалу так рідке з'явище!) і ніколи не залишав ґрунту коректного й ділово-об'єктивного відношення до своїх опонентів. Тому то його шанували всі — від правих до лівих, від приятелів і однодумців до тих, хто істотно розходився з ним у своїх поглядах. Це

виразно виявилось в день похорону, коли за холодно-непривітної погоди на Ольшанському кладовищі м. Праги зішлись представники всіх верств українського й кубанського еміграційного суспільства, щоб віддати останню пошану скромному, але невтомному труженникові й щирому патріотові. Так багатолюдного похорону українська Прага давно вже не мала. Загальна пошана до особи небіжчика виявила себе і в тих висловах співчуття, що їх одержала вдова по покійній пані Олена Безкровна (в числі перших кондоленцій була телеграма від редакції «Тризуба»).

Вічна ж пам'ять тобі, незабутній старший товаришу! Спасибі за дружнє співжиття й співпрацю, за спільне горіння, за крилаті, вогневі слова, що бадьорили й підтримували, рятували від знеохоти та гартували віру в нашу боротьбу й нашу перемогу! Збережемо по тобі вдячну пам'ять!

Борис Лисенський

9-ий З'їзд Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції

31 грудня 1937 року, 1-2 Січня 1938 року в Парижі відбувся 9-ий черговий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. Цей з'їзд одночасно замикав собою 10 років існування Т-ва, яке повстало в травні 1927 року. Тому й перебіг всього з'їзду носив характер більш урочистий.

На з'їзд прибули з прапорами делегати від Шалета (соти. Пашин та пор. Шаповал), від Ліона (соти. Губаренко), від Оден-ле-Тіша (пор. Авраменко, Голова Корпорації Лицарів Залізного Хреста), від Гренобля (хор. Варнак-Вонарха). Кнютанж-Альгранж повідомив, що по незалежним від філії причинам делегата прислати не зможуть.

* * *

На 16 год. в п'ятницю 31 грудня 1937 р. помешкання Т-ва було відповідно приготоване для урочистого відкриття з'їзду. Портрет Покійного Головного Отамана С. Петлюри удекорований живими квітами та прапорами. Крім бойових прапорів — прапора 3-ої Залізної Стрілецької Дивізії та значка командира тої ж Дивізії, — стали прапори Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, Корпорації Лицарів Залізного Хреста у Франції, філії Т-ва в Оден-ле-Тіші, філії Т-ва в Шалеті, філії Т-ва в Ліоні.

На відкритті з'їзду присутні, крім Управи Т-ва в повному складі на чолі з генерального штабу генерал-хорунжим О. Удовиченком, посол від Волині п. Степан Скрипник, п. М. Шумицький, Голова Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, радник І. Косенко, від Місії УНР у Франції, полк. М. Мельник, Голова Громади Українців-Емігрантів в Парижі, делегати від філій Т-ва та багато членів Паризької Групи Т-ва. Протоієрей Іл. Бриндзан, настоятель Української Православної Парафії, починає служити молебн Пресвятій Богородиці, Опікунші Війська Українського. Співає Хор під орудою п. Кирила Миколайчука.

Короткий молебн, проймаючи серце виголошення пан-отця, чудесний спів хору творять ту урочисту атмосферу, що так зближує між собою людей, які зібралися в день. А зворушливе слово пан-отця, що перший ві-

тає з'їзд Т-ва, ще більше підкреслює цю урочистість і піднесеність гастрою.

По мовленні коротка перерва, а потім — відкриття з'їзду.

Голова Т-ва ген. О. Удовиченко, одкриває з'їзд довгою промовою, яку присвячує десятиліттю існування Т-ва, його ролі, його праці на терені Франції. Згадує Голова Т-ва початки нашого організованого життя в цій країні, як люди проходили ще ті депресійні проеси, що сприяли скорше роз'єднанню, а не об'єднанню, як наші воїни шукали ідей, методів і способів до організації. А коли пролунали стріли на Рю Расін, коли пролилася свята кров нашого Вождя Симона Петлюри, українські воїни зрозуміли, і відчули ту ідею, яка їх об'єднувала раніше і яка їх об'єднає до згину. «Там було наше місце, — говорить Голова Т-ва, — де проливається кров...» І більше ані шукують, ні вагав, не було у воєнства. Зразу ж повстало Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції, і в основу статуту лягло знання: «Нехай постать Симона Петлюри завжди буде перед нами». І з того часу, Т-во б. Вояків Армії УНР твердою ходою йде протягом років, працюючи спільно з іншими українськими організаціями, ведучи пропаганду нашої національної ідеї тут у Франції. Але активність Т-ва переходить з часом по-за межі цієї країни. Нав'язує воно контакт з нашими побратимами-воїнами в Бельгії, в Чехії, в Румунії, в Польщі. Зв'язується з нашими людьми на Далекому Сході, в Китаї, де повстають наші філії (Шанхай, потім Тянь-Дзінь), Гонг-Конг, а далі Парагвай, де перебувають члени Т-ва в різних місцевостях (п. Мартинюк, Бобровник, Зибайло). Т-во займає одне з чоловічих місць нашої національної еміграції, несучи ідею служення Ідеї визволення Батьківщини, та постійної поготовті до акції, карної дисципліни, послуху національному нашому Урядові УНР. Поруч йде жвава пропаганда серед чужинців. Як у Франції, так і по-за нею Т-во бере участь в численних конгресах і всюди, де Т-во проходить, там має прапор наш національний, до кольорів якого починають знімати чужинці. Поступово налагоджуються приятельські стосунки з чужинцями, а серед них найкращі з італійцями, бельгійцями, португальцями, і нашими союзниками «Вільними Козаками», грузинами, горцями, азербейджанцями.

Не мала акція Т-ва була і в стосунку внутрішньому, організаційному і допомоговому. Організаційно Т-во є одною з більших організацій на терені Франції. Допомогова ж акція виявилася в двох напрямках: прибирання хутора і чинна допомога. Як не парікасо ми всі на те, що хутір можна було поставити краще, ліпше його використовувати, але хутір на протязі років своє діло зробив і робить. Сотні людей знайшли там, хоч часовий, притулок і місце спочинку і він повинен свою роль і далі. А що до допомогової акції, то за десять років існування Т-ва кася Т-ва, і разом з нею і кася Філії Т-ва, перепустили через себе до чверть мільйона франків.

Отже вступаючи в одинадцятий рік існування Т-ва, закінчує Голова Т-ва свою промову. — ми свідомі своїх обов'язків і завдань, ми чесно, виконали свої зобов'язання перед Великою Ідеєю нашої Батьківщини, і ми стоїмо в повній поготовті сповнити нашу роль до кінця.

Бурхливі оплески покривають останні слова ген. О. Удовиченка.

Далі йде зачитання привітань, що наспіли на з'їзд. Першим зачитується привітання від Пана Головного Отамана Андрія Лівницького. «Прощу встати. Струнко!» — лунає команда.

«Біляне праці Т-ва в 10 річницю його існування виказує, що за цей час, не дивлячися на різні несприятливі умовини, потрапило Т-во жити на чужині організовано, в чисельних своїх скрізь по світі розкиданих організаціях та зберегло в них здорового духа.

І хоч минуло вже 17 років нашого перебування на еміграції, коли до велося нам багато перетерпіти різних злиднів, я глибоко переконаний і що вистарчить в нас сил і волі опертися найтяжчим переживанням і витримати в непохитній вірі в досягнення наших прагнень.

Переживаємо зараз час, що вимагає від нас більше, як коли, зміцнення нашої єдності, дисциплінованості та військового послуху. Наближається час, коли ми знову станемо активними і зможемо довершити справу визволення нашої країни.

Кожний старшина, кожний вояк мусить пам'ятати про те, що роля його не закінчена і що він завжди мусить бути готовим стати на заклик свого Уряду до виконання свого обов'язку перед Батьківщиною.

З глибокою вірою в це, вітаю IX з'їзд Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції і бажаю йому, як найбільш корисної праці.

Андрій Гівицький
Головний Отаман».

«Слова» звучить голосно за тим національний гімн «Ще не вмерла України».

Наступне привітання від Прем'єр-Міністра В. Прокоповича:

«Щиро дякуючи за ласкаве ваше запрошення на черговий 9-ий з'їзд Т-ва, дуже шкодую, що не зможу з цього запрошення скористати і не маю приємності перебути в цей день у військовій сім'ї Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

Разом з моїми найкращими побажаннями, які я висловлюю з'їздові і які я прошу передати учасникам його в моєму імені, твердо вірю, що Т-во б. Вояків у Франції, яке десятилітньою своєю працею показало себе твердо як моноліт організації, надалі так же непохитно триматиме ті прапори, з якими вийшли і з якими вернемося на Батьківщину нашу.

Прощу вас, Пане Генерале, і всіх вояків Вашого Т-ва прийняти мої найкращі привітання і побажання з нагоди Нового 1938 року.

Вячеслав Прокопович».

Далі оголошуються привітання від генштабу ген.-хор. В. Сальського, військового міністра УНР:

«Щиро вітаючи IX з'їзд Товариства б. Вояків Армії УНР, я з великим задоволенням констатую корисну працю Товариства серед нашого вояцтва на протязі його 10-тилітнього існування і бажаю з'їздові як найпродуктивнішої праці.

Єдність вояцтва нашого під старими прапорами Визвольної Боротьби більше, як коли небудь є konieczністю, бо ж незломно прагнемо до виборення власної Незалежної Держави. Це мусить бути свідомістю кожного вояка, кожного старшини, які мусять перебувати в повсякчасній подготові стати до чину нами ще не довершеного — Чину визволення України.

На превеликий жаль, з огляду на відлеглисть і обставини, я не можу бути особисто присутнім на з'їзді Товариства, проте всіма думками своїми завжди був і є з вояцтвом нашим.

Володимир Сальський
генерального штабу генерал-хорунжий».

Вислухавши ці привітання, на виголошення Голови Т-ва: «Головному Отаманові і Урядові нашому — Многая літа!» — Присутні стоячи з великим піднесенням співають «Многая літа».

Із зворушенням вислуховують присутні чуле привітання від пан-отця Павла Пащевського, Протопресвитера Армії УНР.

Велику увагу привертає привітання п. Посла Василя Мудрого, Голови Українського національно-демократичного Об'єднання та Української Парламентарної Репрезентації, який пише:

«Щиро Вам дякую за запрошення до участі в Вашому з'їзді дня 31 грудня 1937 року. Важкі і відповідальні обов'язки не дають мені змоги явитися на з'їзді Вояків Армії УНР у Франції. Але не зважаючи на те, я духом з Вами.

Дай Боже, щоби на цьому з'їзді вільних орлів української державної незалежності запанувала найвища національна ідея та усунули всі

українських визвольних Борців в одну нерозривну лаву. Нехай пролита кров бувих Товаришів зброї ростить в душах Учасників з'їзду гарт і завзяття та повну жертвенности самопосвяту для національних ідеалів.

Відданий Вашим ідеям і співучасник Ваших змагань має честь переслати Вам повище і запевнити, що на своїй стійці буде все виконувати свої обов'язки супроти найвищих наших ідеалів».

Після того Голова з'їзду, ген. О. Удовиченко, дає слово п. Послові з Волині Степанові Скрипникові, б. хорунжому Армії УНР. У своєму короткому привітальному слові, дуже добре висловленому, п. посол вкладає усі почуття тої землі, якої він є представником, і разом з тим побажань, щоби в цьому роді учасники з'їзду і всі члени Т-ва повернулися на визволену Батьківщину, Велику Україну, і там стали до чинної праці над з утвердженням Державности України.

Голова Т-ва, подякувавши п. послові за добрі побажання, пропонує з'їздові відповісти голосним «Слава» на привітання представників Галицької і Волинської землі. Урочиста й незабутня хвилина! І довго не вгаває «Слава Галичині! Слава Волині!»

Потім слово забирає п. І. Косенко Радник Місії УНР в Парижі і вітає з'їзд і між иншим вказує, що праця Т-ва, «яка може для нас сучасників являється буденною, але в історичній перспективі буде оцінована, як дуже важлива і конечна. Та инакше і не може бути, бо військова сила, збройна сила народу є виявом не тільки його фізичної доспілості, а й моральної доспілості... Що раз, як великі народи ослабівали військово, вони падали і державно. Ця проста історична істина, коли ми хочемо ствердити нашу державність, піколи не мусить забуватися. Я глибоко вірю, що український нарід, що вступив на шлях рішучої боротьби, виділить з себе ту еліту, яку буде твердо і переможно тримати його меч для охорони і ствердження його буття».

Далі зачитуються писемні привітання від генерал-полковника С. Делавіга (з Румунії), від пані і п. Макогонів з Італії, від Відділу УЦК в Рівному, який між иншим переслав Голові Т-ва на знак привіту від Волині вишитий рушник, від Союзу Українських Старшин і Т-ва б. Українських Вояків в Бельгії, від Місцевої Ради «Хреста Симона Петлюри» в Німеччині — сотника Дмитренка з Берліну, від Т-ва б. Вояків Армії УНР в Польщі, від Української Спілки Вояків Інвалідів б. Армії УНР в Польщі, від Т-ва Вояків був. Армії УНР в Румунії, від редакції журналу «Табір», від Українського Центрального Комітету в Польщі, від Української Культурно-Просвітної організації «Просвіта» в Енкариасіон (Парагвай) за підписом члена Т-ва підхор. Мартинюка, від Українського Вояко-Історичного Товариства в Польщі, від Союзу Бувших Українських Старшин в Чехах, від Редакції журналу «Гуртуймося», від Українського Бюро в Лондоні, за підписом полк. Кисилевського, від редакції «Тризуба», від Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, від Шкільної Ради при Генеральній Раді, від Господарчої Ради при Генеральній Раді, від філії Т-ва в Ліоні, в Шалеті, в Греноблі, в Одені, в Кнютанжі-Альгранжі, в Мобежі, в Канах, від Громад в Ліоні, в Парижі то-що та від окремих осіб, п. п. Бабенка в Лілі, сотн. Ямкового з Домбалу п. Сердюка з Гавра, п. п. Мусієнка, Гавриша й Онихенка з деп. Жер, п. Гришина з Роз'єр і так ин.

По зачитанню привітань офіційну частину з'їзду було зачинено і ділову частину робіт з'їзду було перенесено на суботу 1 січня 1938 року.

* * *

На другий день 1 січня 1938 року з'їзд розпочав своє ділове засідання. На пропозицію Голови Т-ва ген. О. Удовиченка головою ділової частини з'їзду обрано сотн. Петра Пашина, Уповноваженого Т-ва в Шалеті і делегата від тамтешньої філії.

▼Сотник Пашин, подякувавши за цю честь, провадить далі роботу з'їзду. Найперш він пропонує прийняти резолюцію від з'їзду, яка доручує Управі відповісти на всі ті привітання, що були надіслані з нагоди з'їзду, що й приймається.

Далі йдуть доклади Управи і Ревізійної Комісії. З огляду на те, що звіт Управи про діяльність було розіслано заздалегідь і з ним члени Т-ва ознайомилися, то його читано не було, лише подано було де-які пояснення по різних пунктах.

Нижче ми містимо цей звіт, який обіймас собою роботу за 1937 рік, як тако-ж і протокол Ревізійної Комісії.

1. Загальне становище.

1937 рік в життю Т-ва не був видатним з огляду на внутрішнє становище країни, в якій перебуваємо. Глибока політична криза, що послідувала за економічною, невиразне зовнішнє становище, часом навіть дуже загрозливе, досить різкі соціальні реформи, що перейшли в цьому році, — все це створило непевну ситуацію в стосунку до чужинців і тому Управі Т-ва доводилося бути на сторожі, з великою пильністю приглядатися до обставин і в своїх заходах по різних справах обережно підходити до вирішення і виконання своїх постанов.

Під кінець року помітна стала певна стабілізація, яка була результатом переведення різних соціальних реформ. Становище наших членів, що працюють в індустрії, ніби покращало, матеріально вони стали себе почувати краще, ніж у минулі роки. Становище ж членів Т-ва, що працюють на землі, навпаки, не покращало, з поде-куди навіть погіршилося. Становище ж безробітних не покращало (особливо в департаментах Сени, Сени й Уази, Сени й Марни), бо дуже малий відсоток з безробітних знайшов собі роботу, решта ж перебуває у такому-ж невиразному стані, як було перед тим, бо нові розпорядки влади стали ще більш суворішими щодо чужинців (особливо в індустрії, яка працює на оборону і яка тепер є удержавленою). Так само, наприклад, чужинці-безробітні не отримали прибавки шوماжної допомоги, яку мають французи.

Одначе розвиток подій в світі, особливо швидкий темп життя на нашій батьківщині, напруження певних усмних сил в боротьбі з московським большевизмом, — створюють сприятливу атмосферу для української проблеми і це відчувають наші члени, передбачаючи, що події йдуть скоршою ходою до позитивного вирішення питання нашої державности. Тому то всі ті від'ємні сторони нашого емігрантського життя на чужині, зовсім буденними справами, не так вже дошкуляють морально, як це було в минулому, і виразною є серед наших членів певність при наближенні кінця нашого перебування на чужині.

Ця твердість духа серед членів Т-ва, ця спаянність духовна поміж членами і центром особливо виявилася підчас об'їздів філій і зв'язків Головою Т-ва ген. О. Удовиченком, який за цей рік побував по кількі разів в різних районах зкупчення наших членів і який констатував велику моральну силу, витримку і непохитність організації.

Ця констатування є особливо приємним явищем в життю нашої організації, як раз на десяту річницю існування нашого Т-ва, бо ці основні риси внутрішньої структури і форми духовного об'єднання є тим необхідним цементом, що потрібний у цю добу, таку непевну і повну морального занепаду, кризи принципів і ідей, які панують в міжнародньому життю.

Вступаємо в новий 1938 рік, — 11 рік існування Т-ва — з вірою, що наступний рік, можливо, вимагатиме від нас не тільки тої моральної сили, витримки духа і непохитності організації, але і напруження чину й готовності стати кожної хвили до розпорядимості нашого національного Уряду, і Управа Т-ва певна, що кожний член Т-ва зрозуміє відповідальність моменту і оцінить важливість приналежности до тої організації, яка вже десять років проіснувала на засаді «Україна, честь і чесність».

2. Прийом і вибуття членів.

За 1937 рік було прийнято Управою до складу Т-ва 31 особа, вибуло-ж — 5 осіб.

3. Репрезентація Т-ва.

Управа Т-ва приймала участь у таких урочистостях і церемоніях:

30. 12. 1937 р. (що не увійшло у звіт Управи за 1936 рік) делегація Т-ва з прапором була на церемонії запалення вогню на Могилі Невідомого Вояка. Вогонь запалювала федерація, до якої входить Т-во.

17. I. 1937 р. делегація Т-ва була присутня при запаленні вогню на могилі Невідомого Вояка. Церемонію ту доконували «Військові Ветерани ім. Веніяміна Франкліна» (американці).

24. I. 1937 р. Управа Т-ва прийняла участь в урочистій службі Божій в Українській Православній Церкві з нагоди Національного Свята 22 Січня. На цю службу Управа Т-ва запросила чужинецькі організації, з яких були: італійці, французи, бельгійці, португальці, козаки вільні то-що.

4. 2. 1937 р. делегація Т-ва була присутня при церемонії запалення вогню на могилі Невідомого Вояка. Вогонь запалювала Філія французької федерації Інвалідів в Кліші (Сен).

12. III. 1937 р. делегація Т-ва з прапором прийняла участь в церемонії запалення вогню на могилі Невідомого Вояка. Запалювала вогонь Французька Федерація Інвалідів.

17. IV. 1937 р. делегація Т-ва з прапором прийняла участь в церемонії запалення вогню на могилі Невідомого Вояка. Запалювала вогонь Португальська Ліга б. Вояків.

8. IV. 1937 р. делегація Т-ва була присутня при церемонії запалення вогню на могилі Невідомого Вояка. Вогонь запалював французький Легіон Військового Хреста.

25. V. 1937 р. Управа Т-ва, разом з членами Паризької Групи, були присутні на напихиді на могилі Пана Головного Отамана С. Петлюри в день його смерті.

30. V. 1937 р. Управа Т-ва, разом з Генеральною Радою Союзу Емігрантів, влаштувала урочисту академію з нагоди роковин смерті Пана Головного Отамана С. Петлюри, на якій були присутні численні чужинецькі представники, запрошені Управою (Французи, італійці, португальці, грузини, вільні козаки, горці, азербейджанці то-що). Промови були вголоснені генеральним секретарем Т-ва п. М. Ковальським та п. X. Самчуком, відомим молодим письменником.

30. V. 1937 р. Управа вислала делегацію з прапором на урочистість, яку влаштувала американська організація так зв. «Ескадрія „Ляфайєта“ в парку Вільнев-д'Етан (Сен і Наз).

9. VI. 1937 р. Делегація Т-ва була присутня з прапором на церемонії запалення вогню на могилі Невідомого Вояка. Вогонь запалювала Федерація Інвалідів (Французька).

17. VI. 1937 р. Делегація Т-ва з прапором була присутня на церемонії покладення вінка від Волині на могилу Головного Отамана С. Петлюри. Вінок клав посол Степан Сиринник, що приїздив з Польщі.

18. VI. 1937 р. З нагоди смерті б. президента французької Республіки Думерга Управою Т-ва вислано було вдові покійного листа з співчуттям.

10. II. 12 і 13. VII. 1937 р. делегація Т-ва була присутня на конгресі Національної Федерації Інвалідів, Жертв Війни та б. Вояків, який відбувався у Версалі.

31. VII. 1937 р. з нагоди смерті Фернана Шодена, скарбника Французького Т-ва Українознавства, вислано від Управи співчуття вдові покійного.

5. IX. 1937 р. делегація Т-ва разом з прапором була присутня на церемонії покладення вінка на могилу Пана Головного Отамана С. Петлюри.

від Галичини. Вінок клав п. посол Василь Мудрий, Голова Української Парламентарної Репрезентації в польському соїмі.

12. X. 1937 р. делегація Т-ва була присутня на номінальній службі Божій в церкві Івалідів, що її влаштовували Союз Вояків і Івалідів Корсиканців.

29. II. 1937 р. делегація Т-ва була присутня на урочистім відкритті Конгресу Міжнародного Постійного Комітету бувших Вояків («СПГ'а»). Потім ця делегація прийняла участь в урочистім поході на Триумфальну Арку, де було покладено вінки від «СПГ'а» на могилу Невідомого Вояка.

1. XII. 1937 р. делегація Т-ва була присутня з прапором на похороні члена Ради Федерації Прусто, який одбувся в Кліні (Сев).

4. Хрест Симона Петлюри.

Виконуючи функції Місцевої Ради Хреста Симона Петлюри, Управа Т-ва за минулий рік перекустила 37 прохань (проти 101 минулого року) з яких усі були задоволені Головною Радою Хреста.

На цьому місяці Управа Т-ва пагадус, що Головна Рада Хреста при виконенні анкет на отримання Хреста вимагас найбільш повних даних, особливо що-до дат участі в бойових операціях, як тако-ж подання при-звіч начальників і товаришів, що треба мати на увазі тим, які хотять отримати Хрест Симона Петлюри.

Так само Управа Т-ва подає до відомашо в зв'язку із зміною курсу франка, на місцеву валюту вартість Хреста з грамотою виносить 39 фр., а грамоти 6 фр.

5. Роз'їзди.

За цей рік Управою Т-ва пороблені роз'їзди на периферії. Овідано було, Одес, Кіютаїж, П'юв, Шадет. Особливо гарнісні були подорожі Голови Т-ва ген.-хор. О. Удовиченка по цих колоніях, де давалися широкі інформації, як загального характеру, так і про життя та роботу Т-ва.

6. Охорона прав наших членів.

За минулий рік Управою Т-ва було закладжено багато справ, що торкалися або приміщення на працю, чи то здобуття необхідних до-зволів, чи то видаєня посвідок, які потрібували наші члени. Інтервенції перед владами здебільшого робилися через французьку федерацію, до якої ми афільовані, за що треба принести ширю подяку п. Йозефові Граньє, Голові Федерації.

З окремих справ Управа повинна одмітити наступні:

Наші інтервенції в попередніх роках пороблені разом з Генеральною Радою Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції перед відповідними чинниками французьких влад, як тако-ж і перед п. Паном, представником Міжнародного Офісу Ліги Націй, що-до прав нашої емі-грації, в цьому році дали наслідком позитивний результат в окремій справі прирівняння українських емігрантів до прав французів у так зв. «асітанс облігатуар», себ-то допомоги від французької влади для вемічних, безробітних, що не мають шмажку, хворих то-що. Наші члени, які потрі-бують такої допомоги, повинні знати наступне: згідно з міжнародньою конвенцією 1933 року що-до правного становища емігрантів, французь-кою владою прийнятий закон з 20 жовтня 1936 року і виданий декрет з 16 листопаду того ж року про прирівняння емігрантів до де-яких прав на-рівні з французями. На підставі цього Міністерство Здоров'я видало об'явник з 13 січня 1937 року, в якому дало інструкції Префектам, а тако-ж об'явник з 8 травня 1937 року, про те, що емігранти мають право на допо-могу так зв. «асітанс облігатуар». Для того, щоби цю допомогу мати, необ-хідно подати прохання на звичайному папері до Мерії, долучивши посвід-ку про місце перебування, медичне свідоцтво про хворобу і посвідку про незаможність так зв. «сертифікат де non-емпозісion». Крім вищезначе-них документів можуть владі вимагати посвідку від assurance sociale (яку треба взяти в місцевому бюро). Так само треба мати або Нансеновський

паспорт, або карт д'ідантіте, де зазначено, що є емігрантом і де є наліплені марки Нансеновського збору, або поставлено штемпелі про звільнення від цього збору. Часом вимагають тако-ж і «сертифікат д'імаатріколясьон», як доказ давнього перебування у Франції, за браком його треба представити сертифікати праці, або посвідку про постійне перебування в даній місцевості.

Друга справа, це є зазначення нашої національності в карт д'ідантіте. З огляду на те, що не всі емігранти мають точно зазначену національність в своїх документах, члени Т-ва мусять кінче добиваються при зміні карти чи при реєстрації на зазначення нашої національності. В зв'язку з цією справою, місцеві влади (напр. в деп. Мозель) не хотіли визнавати посвідки наші про національність, і Управа Т-ва, разом з Генеральною Радою та Відділом Опікування, одбувши кілька нарад, поробила заходи перед відповідними чинниками про позитивне вирішення цієї справи, себто щоби французькі місцеві влади признавали за дійсні українські посвідки про національність. Заходи Управи можуть бути чинними лише тоді, коли всі члени Т-ва одностійно й твердо триматимуться своїх національних домагань і не звертатимуться до чужих національно емігрантських організацій для отримання посвідок.

7. Стосунки з міжнародними та чужинцями організаціями.

За минутий рік Управа Т-ва продовжувала пропагандово-інформаційну працю серед чужинецьких комбатантських організацій і затримувала ті приязні стосунки, які вже налагодилися, з французами, італійцями, бельгійцями, португальцями, «Вільними Козаками», грузинами то-що. Помітна зміна до нас і з боку англійських б. вояків («British Legion») які тим часом налагодили писемний контакт з нашим Т-вом.

Дуже інтересною, хоч і дуже складною та делікатною, виявляється робота Управи Т-ва на міжнародньому комбатантському терені. Як відомо, з міжнародніх комбатантських організацій, з якими доводилося мати справу Т-ві, — це були дві організації «ФІДАК» (антантське угруповання), та «СІАМАК» (пізніше утворене угруповання з участю німців, австрійців, болгар, але з лівим зафарбленням по ідеології). Сьогодні ці дві організації, так би мовити, одходять до історії, хоч ще і існують, тому що ідеї, які вкладені були в їхню основу вже застаріли, вони виконали своє історичне завдання. Новітні течії і конфігурації в міжнародньому життю покликають на кон нові формули мирного співжиття і співпраці, і тому повстає «СПП» (Постійний Міжнародній Комітет бувших Комбатантів), як новітня спроба — понад «ФІДАК'ом» і «СІАМАК'ом» — нав'язати стосунки і привести до об'єднання всіх учасників Великої Війни (крім росіян). До складу цього Комітету увійшли всі держави, що представлені в «ФІДАК'у» і «СІАМАК'у», за винятком Сполучених Штатів Північної Америки, що лишаються вірними своїй доктрині невтручання в справи Європи. Само собою розуміється, що завдання цього Комітету є дуже тяжким: занадто багато є в Західній Європі питань горючих і складних, ба навіть небезпечних. Управа Т-ва приглядаючися і стежучи уважно за роботою нової організації, вишукує способи участі українських б. Вояків у працях нової організації. На черговому Конгресі цього Комітету, який відбувся в Парижі 29-30 листопада і 1 грудня с. р. Управа була представлена і нав'язала контакт з окремими членами Комітету.

8. Стосунки з українськими організаціями б. Вояків по інших країнах.

Управа Т-ва налагодила тісний контакт з Союзом Українських Старшин та Т-вом Українських б. Вояків в Бельгії. Наші побратими в Бельгії звернулися до Управи з проханням дозволити їм уживати, як свій, значок Т-ва, як на бланках, так і носити його, на що, звичайно, Управа з приємністю дала згоду.

Так само тісний зв'язок існує в Управі з Союзом Українських Старшин в Чехах, який виявляє велику охоту співпрацювати тако-ж разом з нашим Т-вом взагалі.

Налагоджено зв'язок з Т-вом б. Вояків в Румунії та у Вінніпезі (Канада).

9. « В о я к » .

Управі не вдалося виконати свої постанови що-до випуску збірника «Вояк». Зібрано на цю ціль певну суму грошей. Але ця сума є абсолютно недостатньою, щоб випустити належно складений збірник присвячений 10-ій річниці Т-ва. Отже Управа Т-ва, не покидаючи думки про випуск цього числа, має продовжувати акцію видістання фондів, щоб випустити запропонований збірник.

10. Х у т і р Т - в а .

В цьому році переведено було Управою певні реформи в господарчі та в керуванні хутором. З огляду на те, що сотник Половик зрікся своїх обов'язків референта хутора, а доглядач хутора п. Калениченко виїхав на роботу до Ромба, — Управа Т-ва підшукала иншого доглядача п. Василевського, з яким Управа заключила умову що-до розподілу прибутків з хутора. Новий доглядач, розпочавши свою роботу з вересня місяця, вже опанував складну ситуацію на хуторі і виробив певний план розширення його використання, що і було затверджено Управою. Умови з новим доглядачем полягають в тому, що вони звільняють Управу від різних видатків, що їх несла Управа в минулих роках і які дозволять Управі вжити їх лише на розбудову хутора (прибудови капітальні, поставлення огорожі, проводка електрики то-що).

11. С к а р б и н ц я Т - в а .

Фінансовий звіт скарбинці Т-ва за час з 1. XII. 1936 р. по 1. XII. 1937 р.

Разом поступлень за рік	17 281 85
Готівка на 1 грудня 1936 року	6 983 30
Всього на прибутках	24 265 15
Всього на видатках	21 276 90
П р и б у т к и :	24 265 15
В и д а т к и :	21 276 90

Г о т і в к а на 1. XII. 2 988 25

A K T

Ревізійної Комісії Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції.

Ревізійна Комісія в складі: Голови п. Полк. Мацяка та членів Військового Судді п. Рудичіва і Хорунжого п. Морозовського перевела 2 ревізій скарбинці Товариства за час з 1-го грудня 1936 року по 1-го грудня 1937 року і згайдего:

Готівки на 1-го грудня 1936 року	6 983 30
Поступило з 1-го грудня 36 р. по 1-го грудня 1937 р.	17 281 85
Разом	24 265 15
Видано за цей же час	21 276 90
Сальдо на 1-го грудня 1937 р.	2 988 25

(дві тисячі дев'ятьсот вісімдесят вісім франків 25 с.)

Всі записи по касовій книзі, ордерам, квітаційній книзі і книжці «Вояка» відповідають виправдуючим документам.

Ревізійна Комісія вважає кінче необхідним відкрити поточний рахунок в банку на ім'я Товариства.

17 грудня 1937 року

Париж.

Голова Комісії А. Матпак ()

Члени : Рудичів ()

Зразу ж потім йдуть доклади з місць. Про життя Паризької групи докладає секретарь Т-ва п. М. Ковальський, про Одесу зачитується інсесійний доклад Уповноваженого Т-ва п. Житнього, про Гренобль доповідає хор. В. Воварха, про Ліон – сот. Губаревко, про Шалет сот. Пашин, про Мобеж зачитується доклад сот. Титаревка, а про решту місцевостей, де є зв'язки і окремі групи членів Т-ва, згідно з листуванням докладає секретарь п. М. Ковальський. Останній доклад обіймає: Крезю, Ромба, Омекур, Віліяр, Шато-де-ля-Форс, Кави, Кадур, Регон, і окремо Шанхай, Тянь-Тзінь, Гон-Конг та Парагвай.

Доклади з місць, зроблені делегатами, як тако-ж приславі доклади виявили активність філій і зв'язків, які аналізували місцеву ситуацію і по мірі можливостей переводить свою працю. Внутрішнє тримаються таке сильно, як і раніше, не розпорошуються, а навпаки, як в Ліоні та в Шалеті філії збільшуються. Об'їзд Головою Т-ва філій та зв'язків виявив надзвичайну стійкість людей, вірність старим прапорам і гостре одчуття відповідальності перед подіями, які насуваються. Окремою справою була справа непорозуміння між членами філій в Ліоні та Громадою, але по обговоренню і виясненні становища прийнято резолюцію на внесення пор. Шаповала, щоби Управа Т-ва увійшла в контакт Генеральною Радою, щоби за всяку ціну налагодити справи в Ліоні і полагодити ті непорозуміння, що доходять до вдавання до франц. суду.

По докладах з місць обговорюються разом і пункт докладу Управи та Ревізійної Комісії і виносяться певні побажання делегатами, резолюції по яким мають бути винесеними в біжучих справах.

Закінчивши з докладами 9-ий з'їзд Т-ва приймає до відома доклад Управи, затверджує їх та з подякою приймає для відома.

З огляду на те, що Голова і члени Ревізійної Комісії були відсутні на діловій частині з'їзду, що було потрібним для дачи пояснень з боку Ревізійної Комісії, з'їзд виносить резолюцію, в якій «з прикритістю констатує відсутність Голови і членів Ревізійної Комісії на з'їзді».

Далі йдуть вибори членів Управи, крім Голови Т-ва, який призначається і не підлягає виборам. Одногоссно з'їзд постановляє: «просити Управу в старому складі залишитися й на наступний рік, висловлюючи їй подяку за понесену працю».

В Ревізійну Комісію обрано: сот. П. Пашина, підполк. М. Мельника, пор. Шаповала, з запасовими членами сот. Половника та сот. Титюка.

З окремих справ, що слід одмітити, були такі:

1. Клейнод Гетьмана Івана Мазени. По докладі Управи Т-ва :

«9-ий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, дізнавшись про постанову Уряду Української Народньої Теспубліки що-до клейноду Гетьмана Івана Мазени, який має стати видимим знаком гідності кожночасно-

Фото Безуглого

**Учасники 9-го З'їзду Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції
кладуть вінок на могилу Симона Петлюри**

го Голови Держави Української, шле свої найщиріші привітання Високому Урядові Української Народньої Республіки та при цій нагоді ще раз підкреслює вірність членів Т-ва б. Вояків у Франції старим прапором нашої боротьби за Державність, з якими ми виийшли на чужину».

2. Управа докладає про те, що нею давно пороблені заходи перед одповідними чинниками нашими про утворення на чужині федерації б. Вояків. Це об'єднання диктується не лише внутрішніми причинами, але також і потребами зовнішньої праці, особливо в цей відповідальний період. З огляду на те, що така федерація чи контакт з нашими одповідними чинниками вже існував, отже Начальною Командою Військ УНР видано наказ з 13 грудня 1937 року, згідно з яким Українська Спілка Восених Інвалідів Армії УНР в Польщі, Товариства Вояків Армії УНР в Польщі, Чехах, Франції і Румунії, Союз Українських Старшин в Бельгії — «складають «Об'єднання Організацій Вояків Армії УНР на чужині». Головою «Об'єднання» призначено генштабу ген.-хор. В. Сальського, заступником — ген.-шт. ген.-хор. О. Удовиченка, а секретарем — підполк. Ги. Порохівського.

З'їзд з приємністю констатує повстання такого об'єднання і висловлює найкращі побажання успіху для праці цієї нової організації, засилаючи привіт її Управі.

3. Що-до Хутора Т-ва, то з'їзд, «приймаючи до відома доклад Управи що-до становища на Хуторі, затверджує її заходи в напрямку використання і експлоатації Хутора з новим доглядачем п. Василевським».

4. Після обговорення п. 29 статута що-до прав делегатів на з'їздах в справі голосів, з'їзд постановляє, що «на з'їзді Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції можуть брати участь всі члени Т-ва з правом рішучого голосу. Представники ж філій та зв'язків мають на з'їзді стільки голо-

сів, скільки є членів в цих філіях і зв'язках». Цю постанову потрібно мати на увазі всім представникам філій і зв'язків, які їдуть на з'їзд.

5. По обговоренню, чи можуть перебувати окремі члени в тих місцевостях, де є філії та зв'язки, з'їзд одностайно постановлює, що «окремі члени Т-ва не можуть перебувати по-за філіями чи зв'язками», бо це порушає ту дисципліну, яка так потрібна в життю Т-ва.

6. Щодо регуляміну життя філій, то по обговоренню статут Т-ва поширюється і на філії та зв'язки і тому в життю філій та зв'язків «передача голосів не дозволяється» так саме.

7. Щодо справи підтримки Українського Банку на еміграції, то заслухавши листа від Господарчої Ради при Генеральній Раді Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, — 9-ий з'їзд постановляє :

«рекомендувати філіям, зв'язкам і членам Т-ва підтримати справу заснування Українського Банку на еміграції, як справу потрібну і необхідну для самодіяльності організованої еміграції».

8. Обговоривши досить докладно справу заборженности членів Т-ва по членським внесків, з'їзд доручає Управі зайнятися цією справою і добитися вирівняння цих боргів.

По обговоренню ще деяких дрібних питань, сотн. Пашин зачинає з'їзд о 19 год. тож о 1 січня, а Голова Т-ва ген. Удовиченко виголошує довшу кінцеву промову, в якій ще раз нагадає про одповідальну добу, яку зараз переживаємо і про те, що ми мусимо бути на поготовлі кожночасно для виконання наших обов'язків перед Батьківщиною.

* * *

На другий день о 14 год. учасники з'їзду разом з Управою і гостем з Волині послом Ст. Скрипником зібралися на кладовищі Монпарнас, щоби віддати пошану пам'яті нашого національного героя Симона Петлюри, Обік могили стало шість прапорів: Т-ва б. Воїків у Франції, Генеральної Ради, Корпорації Липарів Залізного Хреста, філії в Ліоні, філії в Шалетті, філії в Одесі. Сотник Пашин коротко промовляє: «Тобі, наш Вождє і Вдохновителю, 9-ий з'їзд складає свою пошану і заповідає, що Твої заповіти воїки у Франції виконують до смерті». Вінок покладено, прапори схилилися, потім знову піднялися і церемонія скінчено.

* * *

О 15 год. така ж церемонія відбулася на Могилі Невідомого Воїка на площі Етуаль. Тіж самі прапори, що виникувалися в дві колони, за ними Президія з'їзду та учасники його і гості. Коли покладено було квіти з національними стрічками, прапори схилилися тако-ж над могилою Того, хто втілює геройські змагання Франції за своє буття.

Потім біля вінка зібрався цілий натовп французький, що уважно читав напис на стрічках українських: «Au soldat Inconnu Français 9e Congres des A. C. Ukrainiens».

* * *

А в суботу 1 січня 1938 року в одній із кращих саль Парижа Управа Т-ва давала репрезентаційний бал на Жан Гужон біля Champs Elysées. Як сая, так і концертна частина, як тако-ж і цілий перебіг вечірки залишив надзвичайно миле враження на присутніх. серед яких було сила французьких і взагалі чужих гостей, які заповнили по береги саялю.

Програм концертний був добірний і виконавці мали успіх. Окрив концерт спів Хору Т-ва б. Вояків під орудою п. М. Ковальського. Спочатку виконало було «Добрий вечір тобі, пане господарю» і «Чи дома дома». Потім п. (Ст. Топольський, давній наш учасник концертів, проспівав кілька композицій Лопухина та Пономаренка і заслужив собі оплески. Як завжди, великим успіхом користався і сотн. В. Солонар, що проспівав «Дивлюсь я на небо» Зарембі та арію з «Паяців» Леонкавало (по французьки). Паничка Любов Кобриня з великою грацією протанцювала «Гарний блакитний Дунай», вальс Штрауса. Далі виступав український балет під орудою п. Стефуранчина. Спочатку паничка І. Ткаченко та В. Наглюк з надзвичайним хистом і молодечною жвавістю протанцювали «Гопак», а потім панна Н, панна Косенкова і п. Стефуранчин протанцювали кілька українських танків. Публіка їх зустріла просто оваційно, бо як танки, так і костюми були надзвичайно ефектні. Далі п. Литвин проспівав речі Пономаренка («Чуєте, чуєте, сурми гремять») та Евсєєвського («Думи») і на закінчення коротку веселу річ, «Ось я», що викликала веселе враження серед публіки. Потому виступила співачка пані Корель, що виконала «Валі» муз. Каталані, та «Коли б квіти», муз. Масне (французькою мовою) та «Пісня зарученої» Пономаренка й «Коли б мені мамо намисто» Лисенка. Вміла інтерпретація, добра дикція, приємний дисциплінований голос, постава артистки справили, як найкраще враження на присутніх. І врешті пововно виступив Хор Т-ва, що виконав «Ох і закувала сива зозуленька» Лисенка, потім під акомпанімент та диригентуру автора композитора Пономаренка — «Кіт, кіт баламут», що вперше співається хором, а на кінець «Коли ти любиш рідний край» Ярославенка. Хор так само мав свою долю овації, особливо за останню річ виконану з великим підйомом і силою.

Як виконавцям-артистам, так і сотн. В. Солонареві, що організував і переводив концертну частину належить велика подяка за добре влаштований концерт. З окрема щира дяка хористам, що вже шостий рік несуть почесну й вірну службу і стають до послуг Т-ва, а саме п. п. Солонареві, Шпаківському, Очеретному, Кузнецову, Ткаченкові, Могилівському, Набоці, Оболдуєву, Лановенкові, Поліщуківі, Майбороді, Курманському, Мартушенкові, Литвинові. Де-які з них співають вже шостий рік, і можна сказати їм лише одне, крім дяки: «Честь і слава!» Так само окрема подяка композиторові п. Ю. Пономаренкові, який не мало поніс труду у підготовці і у переведенню концерту.

Настрій на салі від початку до кінця не падав. З одного боку тому сприяла гра доброго оркестра, а з другого - наявність прекрасно і артистично оздобленої великої ялинки, освітленої різнокольоровими електричними лампочками, над якою стільки потрудився сотн. В. Могилівський, за що йому щире і велике признання від усіх присутніх на вечірці і само собою від Управи Т-ва.

Буфет було організовано зразково. І на цьому місці слід скласти щирі подяку п. Корбелецькому, що ним займався, а тако-ж всім тим паніям, що ласкаво допомагали організовувати багатий буфет і які своєю участю спричинилися до участі в організації і переведенню вечірки. Всі ж ті, хто допомагав Управі у переведенню вечірки, крім належної подяки, ще можуть мати повне відчуття сатисфакції по вечірці, яка була одною з найкращих в Парижі, і вже під ранок публіка вже престо не хотіла розходитися, хоч був вже на то час.

Т-во почало Новий Рік добре. Діловий, але разом з тим урочистий характер з'їзду, присутність дорогих гостей, значна кількість знаменних привітань, урочисті маніфестації, прекрасно переведена вечірка, — ось баланс 9-го з'їзду Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції.

Д. Ф.

Про цю країну ходять різні чутки у Європі, як про країну нову для колонізацій. Гадаю, що там далеко за океаном, гарно працюють різного гатунку агенти, а тако-ж Іміграційні синдикати, бо останні часи з кожним транс-атлантичним пароплавом прибувають все нові і нові групи переселенців. Країна поволі починає колонізуватися. Праліси починають рідіти, то тут, то там уже видніються нові хатки переселенців. Багато наших земляків, приїхавши сюди, думаючи тут поліпшити свої злидні, не витримують боротьби з дикою природою і тікають куди тільки можна. Багатші тікають до Аргентини, бо потрібно мати показових 1.500 арг. пезо, бідніші знов до Урагваю — туди потрібно 1300 Арг.пезо, а ще бідніші до Бразилії, туди непотрібно ніяких показових.

Але багато лишається тако-ж у Парагваю і, поцлювавши добре на руки, починають боротись у пралісах з віковою природою. Земля тут майже уся покрита пралісами за винятком невеликих прогалин, що по тутешньому називається «катро», себ-то степ.

«Катро» є двоякі, є просто прогалини у лісі, котрі вибирають колоністи для майбутніх колоній: колоністи селяться на такій «катро», що служить випасом худоби, а ліс для «шакро» (себ-то поля) бо лісові прогалини не надаються на жадну культуру, а служать тільки випасом.

А тако-ж є «катро» над берегами річок, котрі лежать низько, ніби то «мочари», такі надаються під управу рижу, тому що риж мусить рости у воді, а по росту мусить підноситись і вода, тому на таких плантаціях мусово мати відповідні рови, кудюю могла-б вода доставатись на плантацію, коли вона потрібна, а тако-ж осушувати, коли підходять живи. Риж це оден продукт, котрий тут добре оплачується і тому майже усі «катро», котрі надаються під рижовиська, вже в наших околицях зайняті.

Околиця, в котрій зараз проходить колонізація, це одно з найкращих в цілому Парагваю, з центром міста Енкарнаسیون. У цім районі вже нараховується багато українських колоній з поважним числом мешканців, правдиво подати відомості — скільки у кожній колонії мешканців — неможливо, тому що кожна колонія поповняється ново прибулими, але одне можна сказати з певністю, що уже наших людей тут можна нарахувати по над 5 тисяч.

Замешкують вони по слідуючих колоніях «Санта-Марія», мішана. «Ітангуа» мішана, «Чайре» мішана, «Нова Волинь» — українці, волиняки та поліщуки. «Балтика» українці і виходці з Литви (росіяне), колонія «Тре-Патрерос» — українці, «Катро Патреро» — мішана, укр. - параг., «Сан-Хуан» мішана укр. параг., «Сандова» — українці, козаки, донці. кубанці — «Уру Сапукай» — українці, «Фрам» — українці, поляки, чехи, парагвайці — це все колонії, котрі лежать біля центра міста Енкарнасіона радіусом 20 км. за винятком колонії «Фрам» — 40 км. А тако-ж багато українців живе окремими хуторами по дві і більше сімей на де-якій віддалі одні від других. Це теж будучі колонії. А тако-ж існують тут на дальшій віддалі три великих і багатих німецьких колоній, як наприклад «Готенау», що віддалений від центра 50 км., «Облігадо» — 60 км., а «Бела Віста» — 80 км. Це старі колонії, існують уже по пару десятків років і колоністи живуть багато, мають великі плантації «Жерба Мате» (Парагвайський чай), а тако-ж свиноводства цих трьох колоній постачають майже для цілої країни смалець (товщ). Німецькі колоністи нагадують наших колишніх чумаків, як ті колись ходили (чи то їздили) у Крим по сіль, так і ці тепер ідуть з тяжко навантаженими возами до міста, у віз впряжено дві, а то і три пари добрих волів, ідуть вони ліниво під гарячим сонцем і віз навантажений скрипить, німець лежить на возі і так само, ліниво лежучи, слідить за дорогою, і своїми круторогими. Вони приїзжають дуже рідко до міста, хіба тільки здати (продати) свою працю та закупити усе необхідне для домашнього обіходу і внести у місцевий банк зайві гроші. Вони вже обжились.

Фото Бачун

Філія Т-ва Просвіта в Санта Марія. Парагвай.

Земля тут є власністю багатих компаній і власників, продається майже у рострочку: ціни різні, як і умови, залежить то від властителя. В околицях міста Енкарнасіону земля за оден гектар від 30 до 57 Аргентинських пезо. Наприклад, колонія «Фрам» — земля — власність п. Христофорзена, котру він продає в рострочку на 6 років по 57 Аргент. пезо за гектар, завдаток при контракті 5 Аргент. пезо за гектар — решта на сплати.

А колонія «Сандова» на землі п. Барте, котрий продає по 30 Аргент. пезо за гектар без жадного завдатку, а платити через два роки з дня підписання контракту (себ-то дає можливість трохи розгосподаритись) Земля зовсім не гірша і ближче до центра. Тако-ж можна набувати землю, що вже є власністю і недалеко від міста Енкарнасіону, але тут ціни вже більші, доходять правда до 100 і 150 Аргент. пезо за гектар, але звичайно тут уже земля викорчувана, часами з хаткою і садком і т. д.

Справлятися з пралісами не дуже тяжко, два чоловіка вирубають у 10-12 день гектар, робиться це у такий спосіб, насамперед іде мачетовка (мачета—це щось у роді шабляки, тільки трошки коротша), без неї не можна і носати ткнути у праліси, бо ліс такий густий, та до того ще переплутаний ліанами, що без тої самої мачети ніяк не пройти, а тому то мачета перша зброя у цій країні. Отож спершу іде мачетовка, цією шаблею рубаять, направо і наліво, з під низу і гори, усе що дрібне та перерубуються ліани. Потім, коли вже мачета своє зробила, іде сокира у роботу, а опісля вже пила. Дерев занадто грубих нема, а наколи і трапляються, то їх залишають, а потім уже вальють вогнем. Ліс зрубаний лежить два-три тижні, потім його підпалюють, згорає що тонше, а грубше лишається і «чакра» готова для посадки. Садять найбільше кукурузу у такий спосіб, загострюється кілок, котрим робляться дірки, де кидають по два три зерна. Не дивлячись на те, що земля добре перегорає, кукуруза росте буйно. Але це початок себ-то перший рік, а потім уже не так буйно росте. Земля дуже гарна і ро-

дюча. Можна управляти різню рослину і культуру, наприклад: кукурузу, бавовну, пшеницю (жотроу у цім році дуже велика посівна площа була занята), тако-ж ячмінь, гречка, просо, лен; не виходить добре овес і жито, хоч колоністи пробують на усі лади, думаю, що доб'ються свого, бо на початку було то з пшеницею — усе не вдавалося, пробували різню, але бразилійська пішла добре.

Тако-ж росте уся городина: капуста, морква, буряки, огірки, дині, кавуни, цибуля, часник і т. д. одним словом усе те росте, що в Європі. Картопля чогось не добре виходить, але заміняє нашу картоплю «мандіока» і «батата», останні трохи солодка, з неї виходить добре пюре. З тутешніх овочевих дерев добре виходять банани, помаранчі, цитрини, манго, каві, фіги, мамони, персики і т. д. А тако-ж з європейських різнї сливи, яблука, груші, оріхи, як тако-ж виноград усіх сортів.

Околиці міста Енкарнасіону подають надію на гарне майбутнє. А саме місто те-ж почало міняти швидко своє обличчя. Три роки тому назад це місто виглядало зовсім бідним містечком, тут не можна було навіть і за гроші часами купити щось необхідного, а тим більше залізних річей. Приходилось переїзжати на другий беріг річки Парани (Енкарнасіон лежить над Параною) у аргентинське місто Посадас, де можна було купити усе необхідно, а тепер уже необхідне можна купити на місці. Появились уже великі склепи, начали будувати дороги, на менших річках наводять мости, усе пішло у рух. В Енкарнасіоні є тако-ж і українські більші і менші склепи. Але переважно уся велика торгівля спочиває у німецьких руках. У місті є пошта, телефон, телеграф, електрична станція, фабрика, котра очищує бавовну, а тако-ж одна німецька компанія проєктує збудувати великого вальцового млина.

Енкарнасіон сполучає з Асунсіоном залізниця, котра з Буенос Айресу іде до столиці Парагваю-Асунсіону. Міжнародовий потяг проходить двічі на тиждень. Є тако-ж надавча радіостанція. А тако-ж розвивається по малу український промисел, себ-то шевство, кравецтво, столярство, ковальство і т. д. Навіть одна з цегелень є власністю українців. Безробітних у місті Енкарнасіоні нема, хто хоче робити, завжди знайде собі якусь роботу, хоч тут праця зле оплачується, але завжди можна заробити на кавалок хліба.

М. Енкарнасіон є осідком центрального Т-ва Просвіта та Опіки над українськими імїгрантами. Т-во Просвіта нараховує зараз де-кількі десятків членів у місті Енкарнасіоні, а тако-ж філій по колоніях. При філії Т-ва у колонії Сандова існує українська школа та аматорський гурток, котрий відкрив свою діяльність дня 9 жовтня б. р. першою святочною виставою «Воскресіння» Чубатого. Аматорським гуртком і школою керує п. В. Разумовський, котрий є режисером-учителем. Праця поволі посувається уперед. Брак підручників для школи, та п'єс для аматорського гуртка гостро відбивається на нашій праці. Придбати щось поки нема жадної змоги, тому що колоністи дуже бідні, колонії нові, низька валюта дає це усе гостро себе відчувати, а тако-ж ріжного кольору наші московські вороги теж не сплять, а усіма силами стараються нам бути на перешкоді, розпускають ріжного роду фальшиві чутки, ніби то Т-во Просвіта — комуністична і т. д. Навіть на адресу наших поодиноких членів висилають комуністичну літературу цілком дармо, щоб у той спосіб докати перед місцевою владою, що через Т-во Просвіта поширюється комуністична пропаганда по краю.

Парагвайський Уряд видав декрет, котрим оголосив ком-партію по за межами закону, а тако-ж гостро переслідуює усіх поодиноких осіб, котрі проповідують комунізм. Тому на цім ґрунті нам приходилось уже не раз мати діло з місцевою владою. Алеж виходило завжди чистими, а місцева влада почала переконуватись, що це тільки наклепи на Т-во з боку ворогів.

Релігійні потреби колоністів виповнює Місіонер Української Автокефальної Православної Церкви п. О. Тихон Гнатюк, котрий обслуговує провінцію Місіонес в Аргентині, а тако-ж найіжає до нас. П. Отець Тихон є нашим улюбленим духовником, по усіх колоніях приймають п. От-

Фото Гацун

Колонія «Нова Волинь»

(Улиця ім. Т. ШЕВЧЕНКА підчас посвячення хреста на місці, де буде українська церква. Парагвай).

ня дуже радо, тому що він не тільки проповідує слово Боже, але ж даєть кожному пораду по господарству, а тако-ж утішить у час найгіршої душевної розпуки. Слідом за п. Отцем Тихоном об'їзжає колонії тако-ж і московський піп, але останнього тут ніхто з українців не любить. Він тут довго не затримається, а піде далі, шукаючи більше несвідомих людей, де дадуть йому кусок хліба.

Ново прибуваючі імігранти можуть займатись усім, чим тільки захочуть, крім торгівлі у місті. Щоб відкрити янесь торгове підприємство потрібно прожити не менше двох років у краю, тоді тільки можна дістати дозвіл, але перекупити уже гетове — дозволяється.

Щоб закінчити свій допис хочу звернутись до тих, котрі мріють про Парагвай і думають, що тут знайдуть те, чого собі бажас кожний, себ-то поліпшати свої злидні. Тому іміграція в останній час набирає такий масовий характер. Але багато з тих нових переселенців гірко помиляються, кидаючи там віками насиджені місця, тут вони теж своєї долі не поліпшать. Правда, хто візьметься щиро до праці, той через два-три роки може забезпечити себе і свою сім'ю куском хліба. Ті, котрі, їдучи сюди, думали, що знайдуть уже готовий кавалок хліба, або якусь легку і добре оплачену роботу, мильяться гірко, а приїхавши сюди і переконавшись що і тут приходить ся тяжко працювати, не видержують і тікають, як ті руді миші, хто куди. Бо найбільше ново прибуваючі мають ще трохи грошей, а гроші муляють у кешені, тому щоб вони скоріше з кишені пішли, а новичок хоче тако-ж побачити усю Південну Америку, то ризикує не тільки останніми грішми, а навіть часами своїм життям. Наколи не зможе легально виїхати десь до другої країни, то часто тікає по ночах крадькома через

границю, що часто кінчається трагічно. Випадків таких було вже багато, не раз уже виловлено з річки Парани трупи, а скільки з них ще пішло на закусь крокодилам, котрі тут водяться. Тому раджу усім Парагвайським «Кандидам», що є на рідних землях, слідуюче : хто там не жадний куска щоденного хліба і може якось боротись зі своїми злиднями, одне : «сиди і не рипайся», бо загубиш те, що маєш, а потім нажити трудно. Не треба вірити жадним агентам, а ні синдикатам, бо вони усі живуть на гроші тих, хто їде сюди. Не буде цих людей — зникнуть і вони. Хто не вірить, нехай поспробує, але приїхавши сюди, нехай поплтєє добре у руки і береться до праці, а не слухає ріжних теревень, що мов тільки тут зле, а он уже у Аргентині инше, це неправда, бо у цей час ніде добра нема. «а добре там, де нас нема».

Хай кожний добре пам'ятає, що як там синдикати, так тут агенти ріжного фаху, від спекулянтів до контрабандистів, усе живе, як воша на шкурі і жирує, а ми бідуємо і нарікаємо на долю, це не доля, а розум. Ще раз, коли рідна земля під ногами не горить, то «сиди і не рипайся», а не шукай щастя, там де його не було ніколи.

Зичу усім землякам доброго здоров'я, а тим, що мають охоту побачити Парагвай, то може приїждати. Я тут можу дати відповідні вказівки. А хто хоче листовно запитати, то може зголоситись по моїй адресі, на усякі питання дам відповідь, наколи буде приложенний міжнародний поштовий купон.

Іван Мартинюк

Моя адреса: Almasen Ukrainian. J. Martyniuk. Calle Assunsion.
Villa Encarnacion. Paraguay.

З МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ

— На рік 1938.

Міжнародні процеси розвиваються згідно з своїми внутрішніми законами події паростаются і ускладнюються, але перед самим новим роком усе певачеб-то затихло, часово заспокоїлося, — так ніби справді, щоб дати людям кілька днів святочного одпочинку. Принаймні, так у Європі, і звичайно, лише для ширшої політичної оцінки. Дипломатичні канцелярії одпочинку матимуть не скоро, а державні чільні люди тако-ж, бо ж таки на цих святах, скажім, в Англії голова ради міністрів не дозволить членам своєї влади подорожувати десь по-за батьківщиною, та й у себе вдома вони могли віддалитися од Лондону не далі, як на чотири години їзди. Вийняток зроблено лише для бедужого Ідена. Хто знає, якої ціни надають англіїці святочним подорожам, той може собі з цього факту уявити, до якої міри міцнішо напруження британської закордонної політики, — саме закордонної, бо якимось внутрішніх труднощів англіїці зараз не мають.

На яких точках ссипився старий рік та які завдання ставить він новому? Минулий рік був роком читання, дипломатичних дискусій, суперечок, конфліктів, роком консолідації сил чи консолідаційних спроб. А в кінці його стала якась зворушлива тиша, наслідком якої певідомо що буде, — чи то непереносна буря, чи то погодження, згадження протилежностей, новий етап європейської міжнародної рівноваги.

Не говоримо тут про іспанські події. Вони ще не закінчені формально, але з них уже виїнято ті дзерна, але з них могла вирости європейська золотничка. Шанси там уже вирівняні. Хто на тому втратив, той уже

втратив і не поверне: хто виграс щось, той заміє уже ту вигру до балансу. Опекився, як слід, на тій Іспанії властиво лише одні Совіти, але хай справляються з тим, як знають, — Європу зараз це дуже мало цікавить.

Помінаємо на цей раз і той бурхливий збройний конфлікт, що переходить тепер на Далекому Сході Азії, та який, можна сказати, це вчора загрожував перетворитися в колосальну міжнародну бурю на Тихоокеані. бо потопили там були японці американську канонерку та обстріляли англійську, а ці держави честь свого прапора тримають високо і напад на свої кораблі не люблять. Але все те вже якось злагоджено, і шанси й тут неначеб-то вже вирівняні. Японці виграють, де-хто з європейських держав щось програв, але не так багато, щоб із-за того битися, а опечені зостається і тут СССР, бо топили його канонерки, обшукували посольства і не вибачалися, бо загрожувало йому й зараз непосильна війна і втрата цілого східного Сибіру, не кажучи вже про інтереси та впливи в самому Китаю. Але й на це опечення московських людей в Європі якось зовсім мало звважають: не європейська, мовляв, держава і не європейське це діло. Щоб звернути на себе увагу та ще раз ув'язатися до європейських справ, большевики в тих днях зробили були розначиву для цих спробу. На шпальтах офіційних московських «Известий» запропонували воєні Англії формальний союз проти Японії, оддаючи їй на службу свою армію і обов'язуючись боронити англійські інтереси в цілій Азії. Але оті імперіалістично-капіталістичні акули, — як завжди досі звали большевики англійців, — на цю пропозицію ані мурк, а натомість, як найшвидч. злагодили своє непорозуміння з Японією. Мабуть вони таки добре розуміють сенс відомої байки про вовка та овечу обору.

Але повернемося до чисто європейських справ. Як відомо, маємо ми на нашому старому континенті дві групи держав: задоволених і незадоволених, або як їх тепер у певній пресі люблять звати, — диктаторських і демократичних. Ці останні назви, дуже вигідні для певних нюансів теоретичної полеміки, реально, — як про це вже говорилося свого часу на цьому місці, — мають цілком умовний характер і нічому не відповідають. Бо ж по-перше навіть і ті держави, які мають право на назву демократичних, б'ються з іншими і прагнуть не ради прекрасних принципів демократії, а ради своїх дуже матеріальних інтересів, що з демократією нічого спільного не мають. А по-друге, до тих демократичних держав, як правило, зачисляють таких, вибачте, демократів, як московських большевиків. Повторюється стара облуда, утворена за часів великої війни, коли ота царська Росія, згідно з антантськими офіційними гаслами, воювала ніби-то за демократію та за право націй за самоозначення! Справа, явна річ, не в протилежності назв, а в протилежності інтересів. Минулий рік настільки не виявив, що то вже мусить бути ясно й найменшій політичній дитині. Бо ж вкажім лише хоч би на те, що за останніх днів симпатію до так званої диктаторської групи виявила не яка инша держава, а Швейцарія, що завжди була, сесті і буде зразком органічно демократичної країни.

Обидві групи держав за минулий рік мріялися дипломатичними силами своїми скрізь, де була нагода до того, в Лондоні — у так званому неутручальному комітеті, в Іспанії — в Барселоні і у Сарагосі, в Середній Європі, на Балкані. Шукали собі прихильників, консолідували сили свої. Незадоволеним у тому повелося неначеб-то багато ліпше, ніж задоволеним. Вони за цей рік встановили відому вісь Рим-Берлін, яку перетворили в так само відомий антикомуністичний трюхкутник Берлін-Токіо-Рим, зятигнувши таким чином до європейських справ силу тихоокеанської держави. До них, хоч і не офіційно поки-що пристає кілька менших держав з середньої Європи і на Балкані: змодифікували закордонну політику і держав, од них далеких, як Бельгія, Голандія, Португалія, а завтра, з перемогою ген. Франка, й ціла Іспанія.

Задоволені такого успіху не мали. Вони — Франція та Англія — цілий рік працювали ніби-то рука в руку, але одмінні інтереси їх що-разу одводили в сторони, та й загрожені їх інтереси не однаково і не скрізь у тих самих пунктах. Твердого союзу між ними немає і не може бути, бо це

не відповідає історичним методам англійської політики на європейському континенті. Якихось держав вони прилучити до себе не могли. Мріяли вони, як протривагу Японії, зятягти до європейських справ Сполучені Штати, але американська дипломатія, хоч і висловлює їм свої принципиальні симпатії та до європейських справ ні з якого боку втручатися не хоче і навіть на сході Азії веде свою специфічну і відмінну політику. А в тому, хоч і не скоординовані вони, та мірятися з ними силою небезпечно. Бо має Англія найкращу в світі флоту, має Франція довершену сухопутну армію, а обидві багаті і технікою блискуче забезпечені. Не мають тільки одної спільної мети в Європі, за яку вони могли б виступити з офенсивою. Франція в Європі, на континенті, хотіла б дотримати надану їй мировими договорами гегемонію, а для того їй численні, аж до совітів, союзи складала. В Англії ця гегемонія не дуже то до смаку, а союзи, особливо з Москвою, здаються одворотними. Битися разом, і добре битися — вони могли б лише годі, коли б хтось на них напав, але на них ніхто нападати не збирається. А отой, так званої, превентивної війни вони, коли б і хотіли, вести зараз не можуть, бо дуже небезпечно.

Справа так властиво стояла цілий минулий рік. Усі до війни готувалися, усі боялися, що її можна з якого будь приводу зачиняти. І з рештою, з кінцем року ненавбаче практичним людям, тоб-то англійцям, прийшла думка до голови: — Поговорім з противниками! Може поговоримо, договоримося і заспокоїмося! — Звідси — подорож лорда Галіфакса до Берліну, а пізніше — подорож Дельбоса до союзних Франції столиць.

Як відомо, ніхто не знає й досі наслідків тих розмов і тих подорожів. А втім хоч і не знаємо, здогадуватися про де-що таки можна. Ціла європейська політична опінія на сьогодні вже переконана, що ті подорожі й розмови виявили точно одно, а саме — що погодження між противними групами держав цілком можливе, що-до того єсть охота з обох сторін, що треба лише де-чим поступитися, де-що згадити, а головне усунути непотрібні перешкоди, що лежать на шляху потенціального погодження. Перешкод тих більше, але нас, українців, явна річ, найбільше цікавить одна з них, що на неї всіма пальцями вказують зараз в європейській пресі. Це — пакти з совітами, що їх анулювання в тій чи іншій формі вимагас група держав, сконсолідованих в антикомуністичному пакті.

Хто за ці пакти, хто проти? Проти властиво ціла Європа, за — Франція та з менших — Чехословаччина. Чехословаччину можна скасувати з обрахунку, бо ж вона йде за Францією і автоматично зробить те саме, що її могутня союзниця. Чи зрічеться того пакту Франція? Хто знає... Вказівки піби-то єсть. Одна з останніх така. У французькому сенаті в час дискусії що-до закордонної політики, один з сенаторів, колишній міністр Лемері, виголосив палку промову, де скаржився на занепад французької сили в міжнародних взаєминах, вказуючи на те, що цей занепад — наслідок пакту з совітами.

Москву в Європі, — сказав Лемері, — всі ненавидять. Ми вбили Лігу Націй в той час, коли завели до неї совіти. У нас тепер залилася лише британська дружба, але слід нам берегтися, аби наші зв'язки з Москвою не спричинилися до розбиття зв'язків, що ми їх маємо з Лондоном.

Лемері закликав міністра закордонних справ та його радикальну партію, або вони виявили властивий їм патріотизм і «виправили свою помилку» що-до совітів.

Міністр Дельбос одновів Лемері блискучою промовою, в якій боронив всі пункти своєї закордонної політики, крім одного, — того, що торкається совітів. Про Москву та про пакт з нею не згадав міністр ані словом. Чому він так зробив, — хто знає? На це відповідь нам дасть рік 1938.

Observer

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА НА ЕМІГРАЦІЇ

Надходить 20 річниця проголошення самостійності Української Народньої Республіки. Це велична дата в історії Українського народу. Вона кладе край цілій довгій історії поневолення українського народу, що був, здавалося, викреслений, московським пануванням, з родини вільних народів. Які б не стали даліше події, як не тяжко переносити нове ще безкінечно більш тяжке ярмо, ця дата, ця подія увійшла в плоть і кров нашого народу, вона створила великий ідеал незалежності і 22 січня 1918 року — це є така зірка, що освітлює наш шлях у майбутнє.

Серед тяжких обставин, за кордоном, доводиться нам відправляти це свято. Страшний терор, нечуваний ще в історії, панує в сей час на нашій землі. Ворог оповіщує свою «перемогу» на «виборах» до своїх законодавчих установ. Нехай же вся наша еміграція, по всіх кутках розсіяння нашого, гідно відсвяткує день 22 січня і нехай цей день буде одночасно днем протесту проти нечуваного насильства над вільним людським духом, протестом проти примусових «виборів», — найбільшого знуцання над народом нашим.

Президія Головної Ради звертається до всіх організацій, що входять до її складу з закликом звернути увагу урядів та громадської opinii до її складу з закликом звернути увагу урядів та громадської opinii тих країн, де перебуваємо, на наше свято, підкреслити його вагу і піднести протест проти терору і проти «виборів». Цим еміграція ще раз прислужиться перед своїм народом і виконає свій національний обов'язок.

Всі протести, статті в газетах і перебіг свят Президія просить її надіслати.

За Президію Головної Еміграційної Ради

Голова : О. Ш у л ь г и н

Ген. секретарь: І. К о с е н к о

Приєднуйте «ТРИЗУБОВІ» нових передплатників!... Подавайте адреси Ваших знайомих, які могли би передплатувати «Тризуб».

П е р е д п л а ч у й т е « Т р и з у б »
український тижневик, заснований Симоном Петлюрою.

ЄВФИМ СІЦІНСЬКИЙ

дійсний член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка
і Українського Наукового Товариства в Києві, б. Ди-
ректор Історично-Археологічного Музею в Кам'янці.
б. професор Кам'янецького Університету (ІНО)

закінчив свій трудовий шлях дня 7 грудня 1937 року
в Кам'янці-на-Поділлі, на порозі 79-го року життя,
про що з невимовним сумом сповіщають

Син. доньки. внуки

*Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі
складає сердечну подяку всім установам, організаціям і окремим
особам, що з нагоди Різованих та Новорічних Свят злюжили
датки на Бібліотеку*

*Бажаємо всім жертводавцям і прихильникам щастливого Нового
Року та здійснення наших спільних мрій і надій. З Святим Різ-
дом будьте здорові.*

РАДА БІБЛІОТЕКИ

КОМІТЕТ ім. Симона Петлюри в РУМУНІЇ

*вітче українську еміграцію з Нозим Роком та Святками Різова
Христосаго.*

Складаючи пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, вітаємо з Новим Роком та Святим Різовим Христовим і шлемо найкращі побажання друзям, знайомим і землякам.
УПРАВА і ЧЛЕНИ Відділу МЦК в ІНОВРОЦАВІЮ : А. Бабіч, М. Жулай, М. Шталь, С. Скрипченко, Пригода, А. Щербак, Олексійів, В. Кучер, С. Варакута, Хуторянський, Г. Ковбасенко, І. Глішковський, Шанковський, Барановський, М. Опарко, І. Буянів, Соколовський, Свиридо, І. Падалка

Приятелів, земляків і всіх українців вітаємо з Новим Роком та Святками Різдва Христового, складаючи пожертву на Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі - Українці з Пінська: Д. Тьонтович, А. Качан, Т. Бакуні.

УКРАЇНЦІ в РУМУНІЇ, складаючи пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, вітають українську еміграцію з Святками Різдва Христового та посиляють найкращі Новорічні побажання.

УПРАВА Союзу б. Українських Старшин в ЧЕХАХ засилає всім побратимам по зброї та співробітникам і прихильникам «Тризуба» щире воляцьке поздоровлення з Новим Роком та Святком Різдва Христового.

Т р и з у б

тижневий: політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Симоном Петлюрою, виходить в 1937 році по-старому з доповненим складом співробітників, новими видатними літературними силами.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1938 РІК

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 10 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Окр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	100 к. ч.	50 к. ч.	25 к. ч.	13 к. ч.	3,5 к. ч.
ПОЛЬЩА	22 зол.	11 зол.	5,5 зол.	2 зол.	0,60 зол.
РУМУНІЯ	550 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	25 леїв
НІМЕЧЧИНА	13 мар.	6,5 мар.	3,5 мар.	2,5 мар.	0,75 мар.
СПОЛ. ШТАТИ П. А.	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
КАНАДА	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
БЕЛЬГІЯ	25 бельг.	13 бельг.	7 бельг.	2,25 бельг.	0,75 б.
БОЛГАРІЯ	250 лев	150 лев	60 лев	25 лев	6,50 лев
ЮГОСЛАВІЯ	140 дин.	70 дин.	35 дин.	12 дин.	3 дин.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris 6

Українські відривні календарі на рік 1938-й

можна набути: по ціні 9 фр. 50 с. за прим.

Bibliothèque Ukrainienne
pour A. Sopilnyk, poste restante. Montargis (Loiret).

О Д Р Е Д А К Ц І І

З огляду на Різовані Свята, наступне число « Тризуба »
вийде в суботу 22 Січня — в день Національного Свята.

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9
Для переказів у Франції : «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагус — Комітет

Адміністратор : Іл. Косенко
Le Gérant : M-me Perdrizet

Imprimerie L. BERESNIAK, 12, Rue Lagrange. Paris (5).